

ZNAČENJE VISOKOŠKOLSKOGA GEOGRAFSKOG OBRAZOVANJA I METODIČKA PRIPREMLJENOST STUDENATA ZA NASTAVNIČKI RAD

JADRANKA BRKIĆ-VEJDELKA
Hotelijersko-turistička i ugostiteljska škola, Zadar
Hotel-management, touristic and catering school, Zadar

UDK: 371.3:91
Pregledni članak
Review

Primljeno: 2005-07-03
Received:

U članku se analizira značenje obrazovanja budućih nastavnika geografije i to na primjeru Odjela za geografiju Sveučilišta u Zadru. U središnjem dijelu rada obrađene su ankete provedene na Odjelu, među studentima svih studijskih godina, a odnose se na izbor studija, stavove studenata prema budućem poslu, posebice prema nastavničkom pozivu, te na ocjenu pripremljenosti za nastavnički posao. Drugi dio ankete, provedene među studentima završne godine, imao je svrhu utvrditi stavove o nastavničkom pozivu poslije odslušanih kolegija pedagoške grupe predmeta te poslije radnog boravka (hospitacija) u školi. Treći se dio odnosi na istraživanje provedeno među mentorima u školama – vježbaonicama, koji su procjenjivali važnost pojedinih kolegija za buduće nastavničko zvanje te ocijenili rad studenata u školi.

Ključne riječi: metodika, nastavnik, pedagoška kompetencija, anketa, stav

This article treats the importance of education of the future geography teachers at the Department of Geography, University of Zadar. The main part deals with the students of the same division (all years) and refers to the choice of studies; attitudes of students towards their future job (teacher's job particular) and how much they are content with the readiness for school. The second part of the survey (done with the final year students) deals with their attitudes about teacher's job after they have gone through the pedagogical group of subjects and student trainee period. The third one refers to the research carried out among the mentors who estimated the importance of some courses for the teacher's job and evaluated the students' work at school.

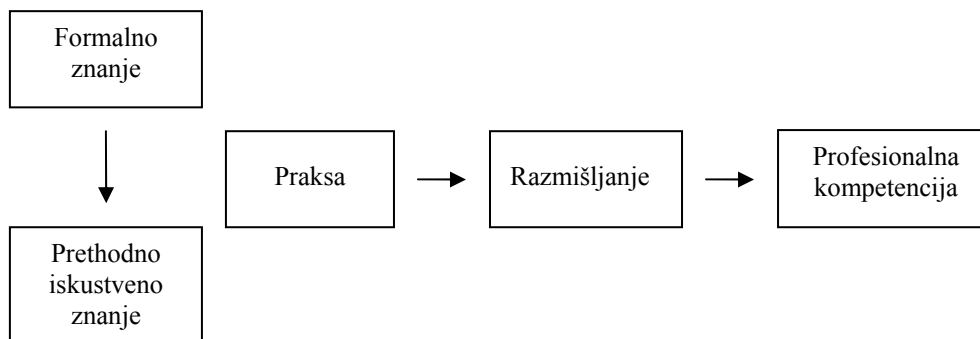
Key words: methodics, teacher, pedagogic competence, survey, attitude

Uvod

Nastavnički rad u suvremenoj školi u Hrvatskoj mnogi doživljavaju ne samo kao izazov već i kao odgovornost kojoj je teško udovoljiti. Mnogi učenici nisu emocionalno vezani uz svoju školu; često su glava i srce mladih drugdje, a ne pred školskom pločom (LESOURNE, 1988.), što treba imati na umu. Ipak, učitelji ih svojim radom nastoje privoljeti za školu. Stoga je veoma važno kakvi su sadašnji i budući učitelji, koliko kvalitetni će biti oni koji obrazuju i odgajaju nove naraštaje. To uvelike ovisi, osim o talentu i predznanjima, i o kakvoći njihovog studija. Mnogi stručnjaci smatraju da je

učitelj najvažniji sudionik u procesu obrazovanja. Ponekad se on smatra važnijim od sadržaja predmeta, jer postoje teze da samo učitelji mogu izmijeniti obrazovanje (GLASSER, 1993.). Time se želi naglasiti važnost i uloga svakoga pojedinog nastavnika u životu škole.

Danas je sve prihvaćeniji tzv. reflektivni model obrazovanja čiji je cilj osposobiti budućeg nastavnika za samoobrazovanje (WALLACE, 1991.; Sl. 1).



Sl. 1. Reflektivni model (WALLACE, 1991.)

Fig. 1 Reflexive model (WALLACE, 1991)

Uz formalnu naobrazbu i teoretska znanja dodaju se iskustvena znanja stečena praksom, ali i promišljanje o praksi. Da bi budući nastavnici stekli profesionalnu kompetenciju, potrebno je usvojenim formalnim znanjem služiti se u praksi uz pomoć prethodnih iskustvenih spoznaja. Suvremena obrazovna politika i od učenika traži angažman na rješavanju problemskih zadataka u nastavi. Osposobljenost nastavnika za taj zadatak dodatan je zahtjev učinkovitoga obrazovnog procesa.

Organizacija nastavničkih studija permanentno se preispituje u svrhu dobijanja najučinkovitijeg modela obrazovanja budućih učitelja. Pedagoška kompetencija najčešće se stječe kroz tri modela, i to: a) integrirani, b) usporedni i c) uzastopni (CINDRIĆ, 2003.). Izbor modela u nadležnosti je sveučilišta, fakulteta ili odjela. U integriranom modelu isprepleću se od početka studija elementi pedagoške naobrazbe s programima užega stručnog područja. Usporedni model označuje usporedno učenje različitih sastavnica programa studija. Treći pak model, uzastopni ili sukcesivni, znači stjecanje ponajprije stručne, a potom pedagoške kompetencije.

Svaki model pedagoškog obrazovanja ima svoje nedostatke i prednosti. Za nastavničke fakultete, odnosno sveučilišne odjele, vrlo je važno kako će se ustrojiti nastava pojedinih kolegija, jer nije rijetka pojava da se umanjuje značenje i važnost stjecanja pedagoških znanja i kompetencija premda su one bitne za formiranje budućih nastavnika-profesionalaca. Za budućeg nastavnika jednako su važne stručna i pedagoška osposobljenost. Problem profesionalnosti koji se javlja u nastavničkom zanimanju imanentan je različitim sredinama. Bitno obilježje profesionalnosti je kvaliteta. Kvalitetni su oni nastavnici koji suvereno i primjereno upravljaju odgojno-obrazovnim procesom, kako sadržajima tako i metodama rada. Profesionalni ideal podrazumijeva motivaciju, teorijsko znanje, socijalnu i emocionalnu inteligenciju, različite metode poučavanja, kompetenciju za razvitak škole, samokritičnost, samopouzdanje i dr. Zato se i definira metodika nastave geografije kao znanstvena disciplina geografije koja "... proučava

metode i oblike nastavnog rada, izvore znanja, psihološke pretpostavke nastave geografije, organizaciju planiranja, programiranja i izvođenja nastave, ocjenjivanja i vrjednovanja te druga teoretska i praktična pitanja koja utječu na rješavanje odgojno-obrazovnih problema u nastavi geografije" (MATAS, 1998.).

Obrazovanje nastavnika na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru

Na studiju geografije Sveučilišta u Zadru obrazovanje budućih nastavnika temeljilo se do akademske godine 2004./2005. na programu koji kroz četverogodišnji studij uz stručne kolegije iz područja geografije (22 kolegija) sadrži i četiri kolegija pedagoško-psihološke grupe: Opća pedagogija, Psihologija odgoja i obrazovanja, Didaktika te Metodika nastave geografije (zemljopisa). Studij je bio dvopredmetni, tako da se navedeni kolegiji odnose i na drugu studijsku grupu (ako je to potrebno), osim metodike nastave drugog predmeta. Kolegiji "pedagoške" grupe bili su zastupljeni uglavnom po usporednom modelu. Ostvarivali su se tijekom studija bez formalne povezanosti. U takvom modelu studenti su samostalno ostvarivali funkcionalno povezivanje različitih programskih sadržaja. Neki teoretičari smatraju puno boljim uzastopni (sukcesivni) model, koji znači da se, nakon apsolvirane struke, studenti koji žele obavljati nastavnički posao, posvećuju usvajanju sadržaja iz pedagogije, psihologije, didaktike, metodike, sociologije itd. Upravo takav model se počinje primjenjivati kroz nove studijske programe na studiju geografije Sveučilišta u Zadru.

Istraživanje stavova studenata prema studiju geografije

Provedeno istraživanje pokazalo je različite stavove o stupnju i kvaliteti ostvarenja navedenoga dosadašnjeg programa na studiju geografije. Pitanja koja su bila prisutna jesu: koliko je program sadržajno sveobuhvatan, kako se realizira njegov praktični dio u školama, koliki je angažman nastavnika – mentora i sl. Jedan od načina da se dođe do određenih spoznaja o kvaliteti i učinkovitosti dosadašnje organizacije metodičke prakse bio je anketiranje studenata na kraju njihova praktičnog dijela nastave te anketiranje nastavnika – mentora. Na studiju geografije Sveučilišta u Zadru provedeno je anketiranje studenata završne, četvrte, godine u okviru kolegija Metodika nastave geografije (zemljopisa). Ono je imalo svrhu stjecanje boljeg uvida u razloge izbora studija, stupanj zadovoljstva organizacijom i uvjetima studiranja, organizaciju nastave metodike, želje za budućim zaposlenjem (ovo potonje vrlo je zanimljivo s obzirom na to da postoje mišljenja o tzv. negativnoj selekciji studenata pri upisu na nastavničke studije). Anketiranje je provedeno i među studentima ostalih godina, jer se to u slučaju ovog istraživanja smatralo potrebnim. Kolegij Metodika nastave geografije (zemljopisa) studenti su inače slušali na četvrtoj, završnoj godini studija, dijelom kroz teoretsku nastavu, a dijelom kroz vježbe, koje su se uglavnom odnosile na hospitacije, odnosno učenje i rad u osnovnim i srednjim školama. Ispitano je ukupno 109 studenata svih godina studija geografije (38 s prve godine, 29 s druge, 14 s treće i 28 studenata s četvrte godine) u akademskoj godini 2004./2005. Upitnik je bio anonimn, a tijekom istraživanja analiziran je dio postavljenih pitanja i pripadajućih odgovora.

Prvo istraživanje - Motivacija studenata geografije

Prvi dio ankete i istraživanja odnosi se na motivaciju za izbor studija. Ovom anketom ispitani su studenti svih godina na Odjelu za geografiju. Potrebno je analizirati odgovore na nekoliko postavljenih anketnih pitanja:

1. Koji studij je bio Vaš prvi izbor?
2. Što je bilo presudno u izboru geografije za studij?
3. Što biste voljeli raditi kad završite studij?
4. Kakvim zamišljate rad u školi?

Rezultati i rasprava

Na prvo pitanje studenti su u najvećem broju odgovorili da je njihov prvi izbor bila upravo geografija (78 od ukupno 109 ili 71% ispitanika) što je ohrabrujući podatak. To je vrlo važna činjenica i relevantan preduvjet za mogući uspjeh na studiju. Ostali su kao prvi izbor uglavnom označili grupe koje su postale njihov drugi predmet studiranja, primjerice engleski jezik, sociologija, povijest i drugi. To je važno stoga što ponekad i sami predavači sumnjaju u slobodni izbor studija, odnosno imaju dvojbe oko ravnoteže želja i mogućnosti.

Na drugo pitanje studenti su, u skladu s odgovorima na prvo pitanje, najvećim dijelom odgovorili kako im je pri izboru studija bio presudan sadržaj predmeta (Tab. 1).

Tab. 1. Odgovori na pitanje: "Što je bilo presudno u izboru geografije za studij?"

Tab. 1 Answers to the question: "What predominantly influenced the choice of studying geography?"

Razlozi	Učestalost	Udio (%)
sadržaj predmeta	95	87,2
predmetni nastavnik	8	7,3
mogućnost zapošljavanja	14	12,8
ostalo	8	7,3

Izvor: Anketa autorice

Ispitanici su imali četiri ponuđena odgovora, a mogli su odabrati najviše dva. Najveći broj ispitanika odgovorio je da je to bio sadržaj predmeta (95 od 109) što upućuje na zainteresiranost za sve sadržaje geografije. Vrlo visok udio afektivnih odgovora (sviđanje, ljubav) dobro opisuje odnos prema sadržaju studija. Sljedeći najčešći odgovor, njih 12,8%, bio je mogućnost zapošljavanja, što je vrlo praktičan i ne manje bitan razlog (Tab. 1.). Naime, do osnivanja studija u Zadru nastavnički kadar iz geografije bio deficitaran u mnogim dijelovima Hrvatske, posebice Južne, i ta je činjenica između ostalog utjecala i još uvijek utječe na izbor studija za one koji su se odlučili za nastavnički studij. To je uočljivo i iz činjenice da su mnogi studenti došli studirati iz različitih dijelova Hrvatske. Zanimljivo je da je mali broj ispitanika, tek 7,3%, naveo predmetnog nastavnika kao presudnog u izboru studijske grupe. Iz toga se da zaključiti da njihovi nastavnici u školama nisu bitno utjecali na izbor studija. Taj podatak može biti pomalo

zabrinjavajući, međutim tek na remelju produbljenije rasprave se može eventualno dovesti u vezu s kvalitetom učitelja.

Na treće pitanje, "Koji posao biste voljeli raditi kad završite studij?", ispitanicima su bili ponudeni odgovori, ali im je ostavljena i mogućnost slobodnog izbora. Većina ih je navela da žele biti nastavnici u školi. Ta je činjenica ohrabrujuća jer, premda studij jest nastavnički, ponekad se u radu sa studentima stječe krivi dojam da studenti ne žele raditi nastavnički posao. Ovdje to očito nije slučaj. Čak štoviše, 73 studenta ili 70% izrazilo je nedvojbenu želju za radom u školi. Taj stav može bitno utjecati na spremnost za usvajanjem vrlo važnih kompetencija za neposredni odgojno-obrazovni rad. Dio ispitanika izjasnio se da bi se volio baviti znanošću, na sveučilištu i sl. Mali je broj onih koji bi željeli raditi u nekoj drugoj državnoj ustanovi. To, dakle, pokazuje veliko zanimanje studenata za rad u školi, a tako su se pretežno izjasnili i studenti koji su tek na početku studija.

Kod pitanja "Kakvim zamišljate rad u školi?" bilo je ponudeno šest odgovora, a ispitanici su se mogli odlučiti za najviše dva. Vrlo je važno uočiti da najveći broj studenata smatra rad u školi zanimljivim, zatim izazovnim te odgovornim (Tab. 2.). Tako npr. najveći broj ispitanika rad u školi smatra zanimljivim, i to 52%, a 45% ga smatra izazovnim. Samo 6% smatra da bi taj posao mogao biti jednostavan, ali 19% smatra da bi mogao biti dosadan. O važnosti, složenosti i sveobuhvatnosti nastavničkog posla govori podatak o čak 39% ispitanika koji ga smatraju odgovornim te 31% koji ga smatraju zahtjevnim. Sveukupan stav studenata izrazito je pozitivan prema poslu koji će izgledno većina njih raditi nakon završetka studija.

Tab. 2. Odgovori na pitanje "Kakvim zamišljate rad u školi?"

Tab. 2 Answers to the question: "What is your general opinion on teaching job?"

Odgovori	Godina studija				Ukupno 109	Udio (%)
	1. Od 14	2. Od 29	3. Od 38	4. Od 28		
zanimljivo	7	8	24	18	57	52
odgovorno	7	8	28	0	43	39
izazovno	5	10	15	19	49	45
zahtjevno	4	2	14	14	34	31
dosadno	0	19	1	1	21	19
jednostavno	0	3	3	1	7	6

Izvor: Anketa autorice

Drugo istraživanje – Rad studenata u školi

Studenti četvrte godine anketirani su nakon održanih predavanja i vježbi, nakon što su proveli određeno vrijeme u školama i održali ogledna predavanja. Cilj je ankete bio utvrđivanje stavova studenata prema praktičnom radu obavljenom u školama, odnosno

uvid u njihova iskustva nakon kontakta s učenicima i nastavnicima. Prvi dojmovi iz radne sredine najčešće su najsnažniji i mogu presudno utjecati na daljnji izbor posla. Ispitano je ukupno 28 studenata završne godine, što je gotovo cijela grupa polaznika (98%) nastave metodike u akademskoj god. 2004./05.

Zadaci i pitanja su bili sljedeći:

1. Boravak i rad u školi ocijenite ocjenom od 1 do 5.
2. Kakav je bio stav učenika prema studentima?
3. Kakvim ocjenjujete stav "zbornice" prema studentima?
4. Kakvim ocjenjujete stav uprave škole prema studentima?

Rezultati i rasprava

Razdoblje provedeno u školi studenti su ocijenili prosječnom ocjenom 4,3, što je vrlo visoka ocjena. Taj je podatak ohrabrujući, jer je to bio prvi susret s radnom sredinom. Ta ocjena govori o prihvaćanju i percipiranju škole kao ugodne radne sredine.

Ocjenjujući stav učenika prema studentima, 15 ih je odgovorilo da je on bio pozitivan (učenici su vrlo otvoreno i neposredno komunicirali sa studentima, izražavali svoje zanimanje za nastavu geografije, za zanimljive teme, i sl.), a 2 da je bio vrlo pozitivan. Nitko nije odredio stav učenika kao negativan ili indiferentan.

U analizi odgovora na pitanje o odnosu "zbornice" prema studentima uočeno je da ih je većina taj stav okarakterizirala kao indiferentan, ali ne i negativan, što je vrlo zanimljivo. To je vjerojatno uvjetovano činjenicom da su te škole ujedno vježbaonice za više nastavnih predmeta, te su studenti svakodnevna pojava, dakle nikakva novost kojoj se obraća prevelika pozornost.

Slično je i sa stavom uprave škole. Većina studenata misli da je stav uprave prema studentima indiferentan, a neki su ga osjetili kao pozitivan. To je važno zbog ukupnog doživljaja školskog ozračja te značenja koje uprava (ravnatelj, tajnik, pedagog, psiholog, defektolog i sl.) daje ljudskim resursima. Odnos prema novim, budućim, nastavnicima vrlo je važan iskustveni moment u cjelokupnom doživljaju školskog sustava.

Treće istraživanje – Procjena kvalitete pripreme studenata za rad u školi

Provedena je anketa i među nastavnicima geografije, i to među mentorima studenata. Ankete su bile anonimne. Ispitano je svih 9 nastavnika zemljopisa osnovnih i srednjih škola, tj. nastavnika u zvanjima mentora i savjetnika koji surađuju s Odjelom za geografiju Sveučilišta u Zadru.

Anketom se željelo ispitati mišljenja i stavove nastavnika o studentima, budućim nastavnicima, njihovu snalaženju u novoj radnoj sredini i njihovoj pripremljenosti za nastavnički posao.

U svakodnevnoj komunikaciji tijekom akademske godine mentori su izražavali svoje zadovoljstvo studentima. Ipak, anonimna anketa trebala je potvrditi ili pokazati realne stavove. Pitanja su dotaknula i viđenje studija i njegove organizacije, zastupljenost i važnost pojedinih kolegija, a ne samo metodičko-didaktičku sastojnicu. Između ostalog, postavljena su sljedeća pitanja:

1. Kako ocjenjujete važnost pojedinih kolegija za budući neposredan odgojno-obrazovni rad u školi?
2. Bi li bilo potrebno, po Vama, mijenjati organizaciju pedagoških kolegija tijekom studija?
3. Kakvim ocjenjujete komunikacijske vještine studenata?

Rezultati i rasprava

Rezultati ove ankete također su ohrabrujući. Gledajući uopćeno, mentori su zadovoljni studijem, tj. studentima koji na kraju svog obrazovanja pokazuju vrlo dobru spremnost za nastavnički posao. Na pitanje o stupnju zadovoljstva studijem geografije, 8 je ispitanika izrazilo veliko zadovoljstvo postojećim studijem, samo je jedan izjavio da studij "zadovoljava". Nitko nije izrazio nezadovoljstvo. Zadovoljstvo se odnosi i na materijalna znanja i na metodičku pripremljenost.

Odgovori na upit o važnosti pojedinih kolegija na studiju geografije jasno su pokazali da se najvažnijim kolegijima smatraju Metodika, Psihologija odgoja i obrazovanja, Opća pedagogija i Didaktika. Metodika se smatra najvažnijom. Po važnosti, tu su poredani i sljedeći kolegiji: Klimatologija, Osnove kartografije, Hidrogeografija i Demogeografija. Uočljivo je da su to općegeografski kolegiji. Razmjerno manje važnima procijenjeni su kolegiji Osnove mineralogije i petrologije, Opća geologija, Azija s Rusijom, Australija s Oceanijom i Angloamerika. Dakle, to su, uz kolegije iz područja geologije, uglavnom kolegiji regionalne geografije. Međutim, ako se detaljnije analiziraju rezultati ispitivanja, vrlo su rijetki oni kolegiji koji su ocijenjeni kao malo važni, pa tako i oni prethodno navedeni. Očito je da mentori gotovo sve kolegije koji se slušaju na Odjelu za geografiju smatraju potrebnim i (manje ili više) važnim za kvalitetno obrazovanje budućih nastavnika geografije.

Na upit o mogućim promjenama organizacije nastave kolegija pedagoške grupe, mentori su se usredotočili na nastavu metodike. U nju imaju neposredan uvid. Najveći broj ispitanika smatra da treba produžiti vrijeme koje studenti provode u školi, na hospitacijama, ali i povećati broj samostalno održanih sati. Tu primjedbu svakako treba uzeti u obzir, jer cjelokupan program nastavničkog studija sadrži mali fond sati posvećen pedagoškoj izobrazbi i praksi, svega 10% od ukupnog broja sati na studiju! To je neprimjereno mali udio s obzirom na zahtjeve nastavničkog zanimanja. Praksa govori o potrebi za udjelom od 20% takvih sadržaja kroz odgovarajuće kolegije. Jednim dijelom ta iskustva poslužila su kod izradbe novih programa studija geografije u Zadru od 2005./2006. godine.

Na treće pitanje, koje se odnosi na komunikacijske vještine prisutne kod studenata, ispitanici su dali zadovoljavajuće odgovore i pokazali da je njihov odnos prema radnoj okolini pozitivan. Nitko nije naveo da je taj odnos negativan, a samo dvoje ispitanika navelo je da je stav studenata bio ravnodušan. Treba istaknuti i to da nitko od mentora nije naveo vrlo zadovoljavajuću razinu komunikacijskih vještina. Komunikacijske sposobnosti sve su značajnije i nisu zanemarivo obilježje pojedinca. To posebice dolazi do izražaja u nastavničkom pozivu. Za razliku od tradicionalne pedagogije, suvremena pedagogija temelji međuljudski odnos na uzajamnosti utjecaja nastavnika i učenika (ITKOVIĆ, 1997). Sposobnost pravilnog komuniciranja preduvjet je dobrih odnosa: nastavnik – učenik, nastavnik – roditelj, nastavnik – školska zajednica.

Kvalitetno komuniciranje je vještina koju, dakle, treba još više poticati, razvijati i usavršavati kroz programe nastavničkih studija.

Zaključak

Ankete provedene među studentima geografije zadarskog Sveučilišta te među njihovim nastavnicima – mentorima, dale su odgovarajuću, razmjerno jasnu sliku o budućim učiteljima. Oni su došli na studij prema vlastitoj želji, i to je bio uglavnom njihov prvi izbor, što je vrlo važna činjenica za rad i studenata i profesora tijekom cijelog studija. Nastavnički posao smatraju izazovnim i odgovornim, i u najvećem broju žele raditi kao nastavnici. Takav afirmativan stav prema školi važan je za početak njihova pedagoškog rada. Očito je i to da su mentori u školama do sada kvalitetno surađivali sa studentima, koji su pak uspješno pokazali predavačke vještine što ih, naravno, treba i dalje razvijati. Profesionalno obrazovanje nastavnika geografije u suvremenom školskom sustavu znači usredotočenost s jedne strane na specifičnost stručnih sadržaja, a s druge strane na predavačke kompetencije.

LITERATURA

- CINDRIĆ, M. (2003.): *Učiteljska profesija u svijetu promjena, Promjenama do uspješnog učenja i kvalitetne škole*, Hrvatski pedagoško-književni zbor, Zagreb, 35-61.
- GLASSER, W. (1999.): *Nastavnik u kvalitetnoj školi*, Educa, Zagreb, pp 148.
- GREEN, B. (1996.): *Nove paradigme za stvaranje kvalitetnih škola*, Alinea, Zagreb, pp 112.
- ITKOVIĆ, Z. (1997.): *Opća metodika nastave*, Književni krug, Split, pp 431.
- LESOURNE, J. (2003.): *Obrazovanje i društvo: izazovi 2000. godine*, Educa, Zagreb, pp 347.
- MATAS, M. (1998.): *Metodika nastave zemljopisa*, Hrvatsko geografsko društvo Zagreb, Zagreb, pp 237.

SUMMARY

Jadranka Brkić-Vejmelka: The Importance of Geographical Education and Training at Universities and Methodological Background for Teaching Work

School systems have very high standards concerning the quality and motivation of teachers. Highly trained and well educated teachers are needed by at schools. That's why teachers' studies are differently organised, which depends on the University. At the Department of Geography University of Zadar, parallel models of pedagogical education are implemented. It means that professional and pedagogical contents are not formally connected. At the fourth year of study, students get theoretical courses after which they practice at school where mentors tutor them how to get certain skills needed in everyday teaching and get acquainted with different methods. The survey has been done among the students about their motivation for choosing and applying for their studies; wishes about getting a job and attitudes to working at school. The results showed that all students expressed a very high intrinsic motivation for the subject and work in education.

The second survey done among final year students was about the schools where they did they practice, the attitude of colleagues and leading staff. After having attended

demonstration classes for two months, the results are very encouraging. The impressions are almost all very positive and promising.

The third part of the survey was made among mentors in primary and secondary schools probing the importance of subjects at the Department of Geography, students' approach to teaching, organisation of pedagogical courses of lectures and, in the end, students' communication skills. The results show that the mentors prefer pedagogical course of lectures in the first place, considering them the most important, and then general and regional geography. They recommend pedagogical education to last longer as well as the practice in schools. It is a basis for high quality future teachers. Considering communication skills, students were judged favourably. This skill is becoming more and more important.

Considering such an important topic, it is necessary to make more surveys in order to get a better insight into the issue. As the will for learning is always present, the methods are to be permanently improved.